

2.

Pogányok

digitális történelmi játékfilm
Herczeg Ferenc
azonos című regénye alapján

Alpár, ne hagyj el!
címmel.

A játékfilm célja a magyar XI. század függetlenségi érzésvilágának – a romantikus történet emocionális hatása általi – megismertetése a Z generáció tagjaival az ősmagyar nemzeti és az új európai keresztény értékek összecsapásának konfliktusa során.

A film forgatókönyv-szerinti cselekménye a Homéroszi *in medias res* szellemében a történet 3/4 részénél indul visszaemlékezéssel, amikor is egy fiatal, bizánci hercegnő elindul végzete felé a háború sújtotta Magyarországon. A főhős Pálfordulását – papnövendékből pogány vezérré – pedig fiatalkori traumájának többszörösen, és minden alkalommal egyre intenzívebben visszatérő emlékképe indokolja. Ez utóbbi – a besenyő vezér élve eltemetése – olyan motívum, mint a Volt egyszer egy Vadnyugat c. film akasztási jelenete. A forgatókönyv viszonylag egyszerű nyelvezete a mélyebb történelmi ismereteket nélkülöző Z generáció megszólítását szolgálja.

A film Kós Károly: Az országépítő c. regényéből készült (István, a vezér) c. digitális történelmi játékfilmet követi történetiségében, néhány karaktere mindkét filmben feltűnik (ezeket a karakterek között csillag * jelzi a történelmi folyamatosság és a látvány érdekében).

Karakterek

Fő karakterek (4)

1. *Márton* (kanonok) / *Alpár* (vezér): 20 éves jóképű, rövid fekete hajú fiatalember, fekete papi csuhában, illetve bőrruhás/páncélinges besenyő öltözékben
2. *Zenóbia* (bizánci hercegnő): 18 éves, szép, hosszú szőke hajú előkelő, szelíd tekintetű finom vonású fiatal nő, bizánci illetve apáca ruhában (az Aphrodité szobor mása)
3. *Seruzádé* (a besenyők asszony-vezére): 25 éves, szép, vonzó, hosszú fekete hajú fiatal nő, uralkodáshoz szokott, büszke tartású; díszes besenyő amazon-szerű női öltözékben
4. *Omodé* (kalandor): 50 éves, ősz, befont hajú, jól megtermett, bajuszos férfi, barna papi csuhában, illetve besenyő bőrruhában, buzogánnyal

Mellék karakterek (21)

1. *Gellért* * (püspök): 65 éves, ősz hajú, bajusztalan, olaszos arcú, fehér papi csuhában
2. *Walter* (atya): idős, ősz hajú férfi, bajusztalan, kopaszodó, fekete papi csuhában
3. *Ekese* (kobzos): 30 éves bajuszos férfi, befont hajjal, besenyő bőrruhában, hegedűvel
4. *Vata* (a lázadók vezére): 40 éves bajuszos, befont hajú, díszes magyar öltözetű főúr
5. *Tasziló* (prépost): 40 éves, bajusztalan, rövid szőke hajú férfi fekete papi csuhában
6. *Becs* (marosvári várnagy): 50 éves, bajuszos, befont fekete-őszülő hajú katonaruhás

7. *Csanád** (marosvári ispán): 60 éves, óriástermetű, befont ősz hajú, bajuszos, katonaruhás, páncélos férfi, hatalmas csatabárrdal
8. *Dietrich* (az új német marosvári ispán): 30 éves, bajusztalan, hosszú szőke hajú német páncélos lovag
9. *Hortuba* (szerdár): besenyő főember, 50 éves, bajszos, szakállas, őszülő befont hajú, díszes besenyő bőrruházatú
10. *Rozvita* (Seruzád olasz szolgálólánya): 18 éves, szép, hosszú barna hajú olaszos nő
11. *Bojtár*: 18 éves, fekete befont hajú, bőrruhás besenyő fiú
12. *Ötvösmester*: 50 éves, őszülő, bajuszos, kötényes férfi
13. *Katona*: 25 éves, bajuszos, fekete befont hajú magyar öltözetű
14. *Csatlós*: 25 éves, bajusztalan, szőke hosszú hajú, durva arcú német öltözetű
15. *Táltos*: 70 éves, hosszú befont fehér hajú, bajuszos, szakállas, bőrruhás
16. *Besenyő*: 25 éves, fekete befont hajú, bajuszos, bőrruhás katona
17. *István király** 56 éves, bajuszos, szakállas, hosszú ősz hajú, aranyos páncélos
18. *Thonuzóba** (besenyő vezér): 40 éves, bajuszos, fekete befont hajú, díszes bőrruhában
19. *Wolfgang** (német lovag): 30 éves, bajusztalan, szőke hosszú hajú páncélos
20. *a gyermek Alpár** 4 éves, befont fekete hajú, bőrruhás kisfiú
21. *Thonuzóba felesége** 25 éves, hosszú fekete befont hajú, díszes bőrruhás nő
22. *Zoé** (bizánci hercegnő) Ajtony, illetve Csanád özvegye: 40 éves, idősödő szépségű szőke nő, díszes ruhában; nincs hang szerepe, de képen többször feltűnik Zenóbia és a papok mellett.
23. *HANG*

Jelenetek (39; átlag 2 perc, összes időtartam maximum 78 perc):

- **1. Csónakkal a Dunán: Zenóbia, az Ősz mátkája**
 - **2. Temetés a Körös mellett (1. töredék)**
 - 3. Márton Marosvárott a kolostorban
 - 4. A bujdosó táltos a várfal alatt
 - **5. Temetés a Körös mellett (2. töredék)**
 - 6. Csanád kivonul a besenyők ellen
 - 7. Vata Marosvárott
 - 8. Gellért püspök és Márton
 - 9. Omodé az aranyművesnél
 - 10. Omodé és Walter atya
 - 11. Omodé és Márton a besenyő berény felé
 - 12. Omodé viadala
 - **13. Temetés a Körös mellett (3. töredék)**
 - 14. Seruzád és Márton a besenyő táborban
 - 15. Mártonból Alpár vezér
 - 16. Márton és Seruzádé
 - 17. Márton és a Vénusz-ördög
 - 18. Márton és Zenóbia, az aranyló Bizánc
 - 19. Omodé és Zenóbia, a magyar hitvilág
 - 20. Az új német ispán
 - 21. Gellért püspök útra kel
 - 22. Márton-Alpár istentagadása
 - **23. Temetés a Körös mellett (4. töredék)**
 - 24. A tárgyalás, Alpár kiadatása
 - 25. Zenóbia a Bakonyban
 - 26. A csata a keresztények és a pogányok között
 - 27. Vata és Alpár, a zsákmány

- 28. Csónakkal a Dunán: Alpár ne hagyj el
- 29. Alpár Levente táborában
- 30. Alpár a Kelen-hegynél
- 31. Gellért püspök a ravatalon
- 32. Alpár hazafelé
- 33. Zenóbia és a tűz
- 34. Alpár és Seruzádé
- 35. Alpár és Walter atya
- 36. Az aranyló Bizánc
- 37. Besenyők a Dunán
- 38. Ékezés Bolgárországba
- 39. Az aranyló Bizánc és a tűz

FORGATÓKÖNYV

1. Csónakkal a Dunán: Zenóbia, az Ősz mátkája

Széles csónak siklik a vízen. A partmenti fákról hullanak a vízre az elsárgult levelek. Naplemente van, a fák ágai között átsüt a lemenő nap vörös fénye, megfesti a vizet, amelyen az elsárgult levelek lebegnek. A csónak orrában egy apácaruhás fiatal lány ül (Zenóbia), nyakában egy medál látszik, ölében hervadó virágok, virágkoszorúk, nézi a vizet. A csónak végében díszes, véres láncinges fiatalember (Alpár) evez.

ZENÓBIA (*Gondolja*)

Hullanak a levelek, hullanak. Én vagyok az Ősz király mátkája. Ez a csónak az én halotti ravatalom. Istenem, mit tettél velem? Egy konstantinápolyi hercegnőből egy barbár ágyasává tettél? Milyen sors vár azokra, akik Krisztus menyasszonyai között megszegik a fogadalmukat? Tűzben égnek el. A lemenő nap a tűz, oda tart a halotti ravatalom. Hullanak a levelek, hullanak.

ALPÁR

Hová lett az én gerlicémnek a daloló kedve?

Zenóbia ránéz, fáradtan mosolyog. Alpár elmereng.

2. Temetés a Körös mellett (1. töredék)

Emlékkép. 5-6 éves forma kisfiú szipog egy páncélos lovas előtt a nyeregben. A zene a rémült szívdobbanásra emlékeztet (az összes temetési töredék jelenetnél). Körben páncélinges, pajzsos, sisakos német viseletű lovasok vörös-ezüst csikos zászlókkal. István király páncél sisakján korona jelével, és Wofgang lovag. Borult esős idő, a Körös parton. A távolban könnyűlovasok sora. Két lovas léptet a király felé. Thonuzóba és a felesége.

HANG (Suttogva)

Ihol elindula Géza fia István, úgy megyen túl a széles Tiszán, fekete feszület vagyon a kezében, ezer hóhérlegény a nyomában mégyen

HANG (Kiáltva)

István király! Ott jön Thonuzóba, a besenyők vezére.

3. Márton Marosvárott a kolostorban

Marosvár (ahol a Maros a Tiszába folyik) nagy bástyaival és a várban a székesegyház tömbje. A sötét teremben a keresztre feszített, ember nagyságú, vérző Jézus Krisztus feszület előtt a fiatal Márton térdel és imádkozik.

MÁRTON

Krisztus uram, a besenyők mind halottak, én vagyok az utolsó besenyő. Előtted térdepelek, de hallom a szabad pusztai szél zizegését, amely egykor apám sátorpalotájának ponyváját lebegtette és a hollófekete Etele paripám sörényét lobogtatta. Mielőtt bezárultak felettem a Mennysország kapui. Uram, előtted térdepelek, de a nádasok zúgását hallom, szent éneket énekelek, de besenyő harci dalokat hallok, amikről azt hittem, hogy már rég elfeledtem őket.

4. A bujdosó táltos a várfal alatt

Éjszaka. Nádas és fűzfák a Maros partján, a fényt a halászok tábor tüze adja. A háttérben a marosvári vár bástyái sötétlenek.

A Hang szövege közben emlékképként feszületek, papi önkorbácsolás, önsanyargató jelenetek tűnnek fel. Középkori egyházi zene.

A zömök fekete bástyák és várfalak fölé magasodik a székesegyház sötét tömbje, tetején keresztel.

HANG (Suttogva)

Az ott az isten vára. Ott lakik az új isten, akit István király hozott. Véres bálványképek vannak a vár székesegyházában, és félig nyúzott, keresztre szögezett kis istenek. A várat feketébe öltözött papok őrzik, akik böjtölnek és véresre ostorozzák magukat és halottas énekeket énekelnek, mert az új isten szomorú úr, és kedvét leli a könnyekben és a gyászban. Az új isten haragos úr, és örök tűzre veti a pokolban azokat, akik nem fizetnek neki dézsmát.

Lovas alak jön a nádasban egyre közelebb a várfalhoz, a bujdosó táltos. Megfújja a kürtjét.

TÁLTOS

Ébredj Alpár vezér! Gyere a pusztába, vár a néped! Ha nem jössz, eljön érted a pusztá, dübörögve, és magával visz.

A táltos felszól a várfalon álló Mártonnak

TÁLTOS

Alpár vezér. Megvirradt.

MÁRTON

Miért nevezel Alpárnak? Alpár meghalt, amikor megkeresztelték Mártont. És miért nevezel vezérnek, mikor gyenge vagyok az erényben.

TÁLTOS

Ébredj Alpár, farkasok törtek a nyájadra, a besenyőkre.

MÁRTON

A nyájak sorsa az Úr kezében van.

TÁLTOS

Vata úr atyádfia üzent; össze kell fogni a németek és a velenceiek ellen.

MÁRTON

Nincsenek atyafiaim, én Jézust követem a pusztában.

TÁLTOS

Szólok hozzád, de te nem érted az apád nyelvét. Miféle itallal itatott meg az a velencei Gellért?

MÁRTON

Megitatott a szeretet italával.

TÁLTOS

Igaz, a ti istenetek a szeretet istene. A szeretet nevében feszítette keresztre tulajdon fiát és a szeretet nevében adott nektek ostort és tüskés övet, böjtöt és dézsmát a népnek. A szeretet nevében utáltatta meg veletek apáitok emlékét. És, hogy halálotok után is részetek legyen az ő szeretetében, kénköves poklot is ásott nektek. Thonuzóba fia, mit tettek veled?

MÁRTON

Elég volt! Ha tudsz olyan asszonyt, aki meggyógyítja a holt embert, ám küldd el nekem.

TÁLTOS

Tudok olyan asszonyt! A pusztai asszonyt!

A puszta halott

Márton elfordul.

MÁRTON (*Magának, halkán*)

Alkonyattól hajnalokig sírtam a puszta után és hajnaloktól alkonyatig kértem az Urat, hogy verjen meg vaksággal, hogy soha ne lássam többet a pusztát olyannak, amilyennek most tudom. Halottnak.

5. Temetés a Körös mellett (2. töredék)

Emlékkép. A kisleány a nyeregben a német lovag előtt. Szívdobogást idéző zene. Szürke, esős idő. Thonuzóba és a felesége lovon István király elé ér. Thonuzóba végig méri István király mellett a német páncélos lovasokat.

WOLFGANG

Thonuzóba vezér. István király parancsa, hogy egész besenyő népeddel megkeresztelkedj, és felesküdj az új istenre. Addig nem kapod vissza a gyermekedet, Alpárt.

THONUZÓBA (*A feleségéhez, halkán*)

Ez volt az?

THONUZÓBA FELESÉGE (*Súgva*)

Ez.

Thonuzóba belevágja a sarkantyúját a ló oldalába, a ló nyerítve ágaskodik és zuhanás, reccsenés hallatszik.

HANGOK

Jézus! Jézus!

6. Csanád kivonul a besenyők ellen

Marosvár kapuján, egy sereg élén kilovagol Csanád ispán, vele Tasziló prépost és Becs várnagy. A katonák vad külsejű, báránybőr zekés kopjás, íjas lovasok, nevetgélve poroszkálnak lovaikon. A sereg végén a hóhér egy nagy ollóval lovagol.

**Levágatom a pusztai asszony haját! .
Csanád uram, Seruzádé asszony minden hajszázáért egy emberfejet kell fizetnünk**

CSANÁD

Nem tűröm tovább a pusztai asszonynak, ennek a Seruzádénak a pimaszságát. Mióta ez a nő a vezérük, nem járnak a besenyők a templomba. Ráüzentem, hogy ha Nagyboldogasszony napján nem jelenik meg az egész besenyő néppel a marosvári székesegyházban, hát végrehajtom rajta a templomjárást elmulasztók büntetését, és tövig lenyíratom azt a híres szép fekete haját. Pedig a keresztapja vagyok, én tartottam kislány korában a besenyő szukát a keresztvíz alá.

BECS

Ha jól számolom, Csanád uram, Seruzádé asszony minden hajszáláért egy-egy emberfejet kell majd fizetnünk.

TASZILÓ

Forrong az ország. Bizony mondom, ha gyapjúba öltöznek is a magyarok, mind farkas marad belül. Jól tette a nagy István király, hogy nem a Vazul fiaira hagyta az országot, hanem a velencei Péterre, aki igaz keresztény.

CSANÁD

Tudod, mit mondanak a tiszai urak? Hogy ők nem ellenségei a Názáreti Jézusnak, de ellenségei a németnek, meg az olasznak, akik az ő nevében jönnek ide és idegen erkölcsökre oktatják őket. Vata úr elolvastatta a szent könyveket és azokban az áll, hogy Krisztus apostolai minden népnek a saját nyelvén hirdették az igét. De akiket István hívott be, nem értik a nyelvünket, tehát hamis apostolok.

TASZILÓ

Eretnekség. A magyar urak kérkednek a dicsőségükkel, de nincs dicsőség a földön, csak istené. És nincsen se magyar, se német, se olasz, csak Jézus országa, a kereszténység az örökkévaló. Lám István király kiűzte az országból a hitükben gyenge Vazul fiaikat, Leventét, Endrét és Bélát – az atyjafiait. Miként Ábrahám Izsákot, ő is kész volt feláldozni tulajdon vérért, s a hitében erős velencei Pétert ültette a trónra.

Elérnek egy hatalmas, kidőlt kereszthez, melynek helyén egy földbeszúrt kopján alvadt vértől beszennyezett lófej van.

A besenyő szuka meggyalázta az Urat!

TASZILÓ

A besenyő szuka meggyalázta az Urat!

Egy lovas katona le akarja dönteni a lófejes kopját.

CSANÁD

Hagyd! Majd ledöntjük akkor, ha a helyébe a pusztai asszony fejét tűzzük!

A láthatáron kopjás besenyő lovasok száguldoznak.

CSANÁD (Hörögve)
Utánuk!

Kilovagol a sorból, majd a lováról lecsúszik. Köré lovagolnak az emberei. Csanád a földön fekszik, és hörög, kezével a homokot markolja.

TASZILÓ
Sűrű vérével küzd.

Nyílvessző suhan el a feje felett.

BECS
Körbe legények! Védjük meg urunk holttestét!

7. Vata Marosvárott

A marosvári székesegyházban mise van, de egymás után jönnek ki az emberek a templomból. A téren egy honfoglaláskori díszes öltözetű lovas táncoltatja a cifrán felszerszámozott, hosszú, befont sörényű lovát (Vata vezér). Körbe állják, csodálják a lovat. Bent a miséző pap, Tasziló.

TASZILÓ
Óh, jaj, nekem, hogy olyan embereknek kell hirdetnem az isten ígését, akiket csak a lovak érdekelnek!

Az emberek körbe állják a csodálatos fekete lovat.

VATA

Hallottátok? Töhötöm vezér utódait, az erdélyi a Gyula fiait, Baját és Bonyhát az erdélyi hegyekben törbe csalta a velencei Péter király, kitolta a szemüket és felkötötte őket, mint holmi útonállókat! Hát a velencei Péter nekem nem királyom többé!

8. Gellért püspök és Márton

A gyertyával megvilágított félhomályos cellában, ahol egy deszka ágy, egy dísztelen asztal és korsó, a falon egy fészület van csak, Gellért püspök ül. Belép Márton kanonok.

GELLÉRT

Édes fiam, Márton, te vagy a káptalan legfiatalabb papja. Nagy munkát bízok rád. A besenyők békétlenkednek. Most, hogy meghalt István király, a magyarok nem fogadják el a velencei Péter királyt, aki pedig István nőtestvérének a fia. Forrong az ország. Magam is nem sokára útra kelek Székesfehérvárra, hogy Péter király mellett legyek. Meg kell védeni ennek az országnak a fiatal kereszténységét. Kedves fiam, én tebenned bízom: édes fügét akarok szedni a besenyő tövisről, és szőlőt akarok enni a besenyő csipkebokorról! Teljesítsd, amit kérek.

Gellért püspök megöleli. Márton kezét akar csókolni a püspöknek, de az megelőzi: és kezét csókol a legfiatalabb kis papnak, Mártonnak.

MÁRTON (Gondolja)

Csak ekkora alázat ne lenne a világon, Uram, csak ekkora szeretet ne lenne a világon.

9. Omodé az aranyművesnél

Egy középkori ötvösműhely Marosvárott. Honfoglaláskori egy egyházi díszek, kegytárgyak, fészületek, arany és ezüst, drágakövek. A mester dolgozik, és egy papi csuhás sebhelyes arcú, bicegő öregember (Omodé) ül mellette és mohó szemekkel nézi a kincseket. Elvesz egy ezüst-arany kakast.

OMODÉ

Mester, hát Szent Péter kakasának három lába volt?

Omodé szeme hol a kakason, hol a buzogányán van.

ÖTVÖS

Incelkedik veled az ördög, Omodé fiam?

OMODÉ

Bizony, nagyon incselkedik. Mielőtt bencés fráter lettem,
a dunai martalócok hadnagya voltam.

10. Omodé és Walter atya

Omodé egy idős pap (Walter atya) egyszerűen berendezett, félhomályos cellájában. A falon a megfeszített Krisztus, egyszerű, durván ácsolt ágy, asztal és szék az összes berendezés.

WALTER

Omodé, fiam, te jól ismered a pusztát, a nádasok országát, meg a besenyő berényt. Gellért püspök óhaja, hogy elkísérd Márton kanonokot a besenyő pusztára.

OMODÉ

Értem atyám, és mi dolgunk lesz ott?

WALTER

Gellért püspök óhaja, hogy Márton kanonok hazakísérje Bolgárfehérvárról Marosvárra Csanád ispánné és a néhai Ajtony vezér leányát, Zenóbiát; hogy összetörje a Kevei-erdő bálványát és abból elhozzon egy darabot; valamint, hogy levágjon egy tincset a pusztai asszony, Seruzádé hajából.

OMODÉ

Értem atyám, és hány lovas jön velünk?

WALTER

Csak ti ketten mentek, így kívánja Gellért úr.

OMODÉ (*Kacagva*)

Ami nem sikerült a nagy Csanád ispán ötszáz lovasának, az sikerül egy ifjú papocskának? Haha. Walter atya: a besenyő kerülők szíjat hasítanak a hátunkból, még mielőtt a pusztai asszony közelébe jutnánk. Ez lehetetlen.

WALTER

Fiam, Omodé, ne légy kishitű! Jézus Krisztus nevében és a szeretet hatalma előtt nincs lehetetlen. Lásd, Márton úr már készül is az útra.

OMODÉ (*Elkomolyodva*)

Hát jó. Ha ennek a fiatal kis papnak van hozzá bátorsága, hogy szembe szálljon a pokol kapujával, ne mondhassa senki, hogy Omodé nincs legalább olyan keményfából faragva. Megteszem. Ne mondhassa a fiatal papocska, hogy Szent Bencét nálánál hitványabb emberek szolgálják. Vértanú leszek, megüdvözülök, a paradicsomba kerülök.

11. Omodé és Márton a besenyő berény felé

Omodé és Márton kanonok, papi ruhában lóháton kilovagol Marosvárról a pusztá irányába. Fűves síkság és nádasok, ragyogó kék ég, szél, madárhangok. Omodé vezeti Mártont a nádasban. Egy nádasban járva megpillantanak egy tiszta fekete lóból álló ménest.

OMODÉ

Az Etele ménes. Ezek a legjobb, legdrágább lovak a magyar földön. Egyszer ismertem egy vitéz embert, aki lovat akart lopni ebből a ménesből. Napokig kerülgette. De végül elkapták a kerülök. A vitéz ember bolondnak tetette magát, mert az elmeháborodottat nem bántják a

besenyők. Két napig bukfencet vetett nekik ez a vitéz ismerősöm, amíg meg tudott tőlük lépni.

MÁRTON

Nem te voltál az a vitéz ember?

A nádasban a vízben kikerülük a besenyő öröket, akik éppen fürdenek.

12. Omodé viadala

Egy fiatal besenyő bojtár utánuk vágtat. Mellettük léptet, látszik rajta, hogy beléjük akar kötni. Megszólítja rozzant gebén poroszkáló Omodét.

BOJTÁR

De szép felkantározott sündisznón lovagolsz, szent ember. Hogy adod?

OMODÉ

Neked olcsón, szép öcsém. Odaadom az üres tökért, amit a süveged alatt hordasz.

BOJTÁR

Ecetes gyomrú vagy, szent ember.

OMODÉ

Mindig fáj a gyomrom, ha bojtárt látok, mert annak is a két füle között van a feje, aztán mégsem olyan, mint más ember.

BOJTÁR

Miért nem olyan, szent ember?

OMODÉ

Mert az ember szóból ért, a bojtár meg csak ütésből.

BOJTÁR

Aztán ütöttél-e már meg valaha legalább egy bojtárt?

OMODÉ

Egyet magába sohasem, öcsém, mert úgy tartom, hogy három bojtár egy ember.

A két lovas összecsap, Omodé lova megharapja a bojtár lovának sörényét, mire az ledobja a bojtárt, akit esés közben Omodé fejbe kólint a buzogányával. A bojtár leesik, de fel is pattan azonnal.

BOJTÁR

Nem ér! Erkölc van a lovadban.

OMODÉ

Ó, jaj, neked Omodé, ha azelőtt fejbekölíntottál valakit, az többet nem szólalt meg!

Márton ezalatt tovább poroszkál a lován, hátra sem néz. Ekkor a besenyő lovasok utolériük őket és kopjákat szegezve nekik körbe veszik őket.

13. Temetés a Körös mellett (3. töredék)

Emlékkép. A kisleány a nyeregben. Szívdobogást idéző zene. Szürke, esős idő. Thonuzóba és a felesége lovon István király és a német páncélos lovagok előtt áll.

THONUZÓBA (A feleségéhez, halkán)

Ez volt az?

THONUZÓBA FELESÉGE (Súgva)

Ez.

Thonuzóba belevágja a sarkantyúját a ló oldalába, a ló nyerítve ágaskodik és Thonuzóba fejbe veri a németet, a sisakja összeroppan, reccsen, a feje beszakad, vér spriccel szerte széjjel.

HANGOK

Jézus! Jézus!

Wolfgang lóva kitör, húzza maga után a szétvert fejű embert, akinek a lába a kengyelbe akadt, sötét vérnyomot hagyva a homokon. A katonák rávetik magukat Thonuzóbára és a feleségére, lerántják a lóról, földre teperik őket.

HANG

Mi legyen Thonuzóba vezérrel király?

ISTVÁN KIRÁLY

Temessétek el itt a Körös mellett. Thonuzóba a besenyők vezére volt, ezért ősi szokásuk szerint, lóháton ülve temessétek el a feleségével együtt. Hadd lássa ezt a temetést az egész besenyő nemzet.

HANG

De még él a vezér és él a felesége is!

ISTVÁN KIRÁLY

Azt mondtam, temessétek el őket.

14. Seruzád és Márton a besenyő táborban

Márton és Omodé a besenyő lovasok kíséretében lovagolnak, a ragyogó kék ég alatt a nádasban a besenyő berény felé. Márton sápadt. Zihálva lélegzik.

OMODÉ (Gondolja)

Hogy fél az ebadta!

A lovasok körül egyszerre elszürkül az ég, visszatér a temetési zene, kitarul előttük a besenyő tábor a jurtákkal, de mindenütt csontvázak ülnek és állnak a táborban, a dombon a vezéri sátor előtt ül a puszta asszony, a besenyők asszonyvezérének felékszerezett csontváza, hosszú, fekete hajjal, karddal a kezében.

Későn jöttél, Alpár vezér!

CSONTVÁZAK (Kórusban suttogva)
Későn jöttél, Alpár vezér. Későn jöttél Alpár vezér.

Hát nincs a besenyő berényben elég fa, hogy felköttesd őket?

Az egyik pap a besenyő vendégjogra hivatkozik

Márton és Omodé a besenyő lovasok kíséretében újra a nádasban lovagolnak a besenyő berény felé, kiragyog felettük a kék ég. Egyszerre megint kitarul előttük a besenyő tábor: a tarka jurták, hancúrozó gyerekekkel, nevetgélő asszonyokkal, sokadalom, zaj, vidámság. Márton és Omodé és az őket kísérő lovasok lóról szállnak. Márton nézi, ahogy a besenyő asszonyok dolgoznak, főznek. Lovas csapat érkezik. Elöl egy amazon szépségű, hosszú fekete hajú fiatal nő, díszes harci öltözetben. Ahogy a lóról leugrik, csörögnek a szoknyája szélére varrt aranypénzek és díszek.

HORTUBA

A kerülők elfogtak a berény mellett két idegent, két papot.

SERUZÁDÉ

Miért mondod ezt nekem? Nincs a berényben elég fa, hogy felköttesd őket?

HORTUBA

Az egyik besenyő nyelven a vendégjogra hivatkozott.

Seruzádé ránéz a két papra. Omodé nem érdekli; odalép Mártonhoz és – mint uralkodáshoz szokott nő – végignézi rajta.

SERUZÁDÉ
Ki vagy te?

MÁRTON

Vendég vagyok és igényt tartok a besenyő vendégjogra, amíg a berényben tartózkodom. Vagy nem így tartja már a besenyő erkölcs?

SERUZÁDÉ

De így tartja. Válasszál magadnak rangban hozzád illő gazdát, akinek a vendége leszel. Mint vendéget tisztelünk – de csak addig, amíg a berényben vagy.

MÁRTON

Téged választalak. Te illessz hozzám – rangban.

SERUZÁDÉ
Tudod, ki vagyok?

MÁRTON

Keán király leánya vagy.

Seruzádé meglepődve meghajtja a fejét és formálisan ráteszi a kezét Márton lova sörényére.

SERUZÁDÉ
A vendégem vagy – uram.

15. Mártonból Alpár vezér

Seruzádé sátorpalotája belülről. Vendégsereg ül körben, besenyő főemberek. Seruzádé mellett Márton ül. Omodé a sarokban. Esznek, isznak.

OMODÉ

Seruzádé asszony, nem szeretném, ha folt esne a besenyő vendégszereteten, ez a kedves kis szolgálód megfelejtkezett rólam, mikor a bort hordta körbe.

Seruzádé egy nagy ivókiürtöt tele tölt borral a tömlőből.

SERUZÁDÉ

Eredj Rozvita, vidd oda a papnak, De ha csak egy cseppet is hagy, azt öntsd a nyakába.

Rozvita odaviszi, és kíváncsian várja, hogy Omodé meghagy-e valamennyit a borból. Az öreg mind kiissza. Rozvita megfordítja az ivókiürtöt.

ROZVITA (Csalódottan)

Asszonyom, a pap egy csepp nem sok, annyit sem hagyott.

Nevetés.

SERUZÁDÉ

Ettünk, ittunk, neveltünk, de a mi vendégünk nem evett, nem ivott és nem nevetett. Jöjjön a kobzos, vidítsa fel dallal. Énekelj nekünk a nagy Thonuzóbáról, Ekese.

EKESE (Énekel)

Ihol elindula Géza fia István, úgy megyen túl a széles Tiszán, fekete feszület vagyon a kezében, ezer hóhérlegény a nyomában mégyen. Adj Isten haj, te Thonuzóba, eljöttem tehozzád megpróbálni szóval, hiszed é a Jézust? Megsodorta bajuszát a nagy Thonuzóba: hogyha az a Jézus igaz isten volna, szamárganca hátán bizony nem ült volna.

SERUZÁDÉ

Vendégünk ül, mint a kőbálvány, sápadt arccal. Ekese, énekelj valami vérpezsdítő csatadalt!

EKESE (Énekel)

Hogyha szól a Thonuzóba kürtje, ki-ki üljön lóra, üvölsön a nyílhullásba a besenyők kiáltása: besenyő, huj!

SERUZÁDÉ

Most énekeljed a besenyő fiatalok kedvenc dalát, azt, hogy Visszajön még Alpár vezér!

EKESE

Azt nem éneklek többet.

SERUZÁDÉ

Mit mondtál, szolga? Megkorbácsoltatlak!

EKESE

Nem félek tőled Seruzádé, ha szolga vagyok is, mert szolga vagy már te magad is, mert visszajött már Alpár vezér.

Ekese leborul Márton kanonok lábához. A besenyő urak megdöbbenve nézik. Hortuba szerdár kirántja a kardát, odarohan Alpár elé és a saját nyakára teszi.

HORTUBA

Uram, Alpár vezér, üttesd le mindannyiunk fejét, mert nem ismertünk fel tüstént!

Felzúdul a vendégsereg a sátorban; a besenyő főemberek kiabálnak, ujjonganak, egyesek kifutnak a sátorból.

HANGOK (*Ujjongva*)
Visszajött Alpár vezér! Visszajött Alpár vezér!

MÁRTON (*Helyén maradva, halkan mormolja*)
Uram, távoztasd el tőlem ezt a poharat.

HANGOK
Alpár! Alpár! Alpár!

16. Márton és Seruzádé

Csak ketten vannak a sátor egy részében: Seruzádé és Márton. Seruzádé nőies, kihívóan lenge öltözékben, kibontott hajjal.

SERUZÁDÉ (*Kissé gúnyosan*)
A férfiak már behódoltak neked. Most behódol a nő is. Ha te vagy a vezér, a fekete besenyők, akik nem akartak asszonyt uralni, visszatérnek hozzánk, az Aranyhadhoz.

MÁRTON
Seruzádé, még dolgom van, nem sokára visszajövök, és együtt vezetjük az Aranyhadat.
Térdelj le.

SERUZÁDÉ (*Meglepetten letérdel*)
Mit akarsz, uram?

MÁRTON
Aki uralkodni akar, ki kell, hogy vesse szívéből a dölyfösséget, meg kell tanulnia az alázatot.
Levág egy tincset Seruzádé hosszú fekete hajából.

SERUZÁDÉ
Uram, mit tettél Keán király leányával?

SERUZÁDÉ (*Gondolja*)
Ez az első eset, hogy megalázkodtam egy férfi előtt – és nem is esik rosszul.

SERUZÁDÉ
Előkészítse Seruzádé az ágyat az ő urának?

MÁRTON
Kint alszok a tűznél.

Márton felvesz egy subát és kimegy a tűz mellé. Az ég csillagos. Egyre több alak jön a tűzhöz, és ül le mellé. Némán nézik, hogy pattog a tűz a nyári éjszakában. Seruzádé is kijön, egy cifra női subában, kibontott hajjal és leül Márton mellé. Nézik a pattogó tüzet.

17. Márton és a Vénusz-ördög

Sűrű bozótban törtet Omodé és Márton – már nem papi csuhát viselnek, hanem bőrruhát. Egy tisztásra érnek. Körül hatalmas fák. A tisztás végén egy ember nagyságú hófehér márványszobor áll az erdőben, körülötte virágcsokrok, Ez egy antik Aphrodité szobor. Omodé és Márton lihegve a szobor elé áll. A szerelem istennőjének gyönyörű márványarca van, szája szegletében gödröcske, ahogy szomorúan mosolyog.

HANG (Suttogva)

Aphrodité, legbájosabb hellászi istennő, hogy kerültél te ide, a barbárok földjére? Róma hódító légiói hurcoltak magukkal? Évszázadokig pihentél a Duna főenyében? Aztán kiástak a barbárok, és oltárt emeltek neked itt a Kevei-erdőben. A barbárok nem értették meg szépséged harmóniáját, nem értették knidoszi pillantásodat, halhatatlan mosolyodat; de érezték, hogy istennő vagy, és leborultak lábad elé.

OMODÉ (Megilletődötten)

A bálvány.

Aphrodité, legbájosabb hellászi istennő, hogy kerültél te ide, a barbárok földjére? Róma hódító légiói hurcoltak magukkal? Évszázadokig pihentél a Duna főenyében? Aztán kiástak a barbárok, és oltárt emeltek neked itt a Kevei-erdőben. A barbárok nem értették meg szépséged harmóniáját, nem értették knidoszi pillantásodat, halhatatlan mosolyodat; de érezték, hogy istennő vagy, és leborultak lábad elé.

MÁRTON

A Vénusz-ördög! Betöltöm rajta az Írás szavát: az ő isteneik faragott képét elvagdaltjátok! Omodé, vágd darabokra a buzogányoddal.

OMODÉ (Rémülten)

Nem uram, én nem!

Márton kiveszi Omodé kezéből a buzogányt és törni kezdi a szobrot messze csengő ütésekkel. Közben néha úgy látja, mintha vér folyna a szobor testéből. Egy darabot felvesz az összetört szoborból, pont a mosolygó száját formázó részt, és a tarisznyájába teszi. Közben farkasüvöltés-szerű hangokat hallani az erdőből.

OMODÉ

Fussunk, uram!

Zeng az erdő az elnyújtott üvöltéstől, ahogy törtetnek a bozóton keresztül. Közben Márton maga előtt látja az istennő vérező szobrát, ahogy darabokra esik az ütések alatt. Az üvöltéstől hangos erdő lángra kap mögöttük, és tűz emészti fel.

A faragott bálványnak, a szerelem istennőjének véres szobrát tűz emészti

18. Márton és Zenóbia, az aranyló Bizánc

Bolgárfehérvár – a mai Belgrád –, ahol a Száva a Dunába ömlik. A vízparton nyomorúságos viskók, halászok, és néhány magyar katona áll, köztük Omodé és Márton. A háttérben egy palánkvár a hegyen. Díszes bizánci evezősgálya köt ki, díszes katonák szállnak partra a pallókon. Egy lefátylazott, díszes, aranyozott öltözetű fiatal nő is. Márton eléje lép.

MÁRTON

Üdvözölöm Ajtony vezér leányát a magyar földön, Bolgárfehérvárott. Márton vagyok. Én fogom önt Gellért püspök úr megbízásából az édesanyjához kíséreni Marosvára.

Zenóbia körbe néz a vízparti kis viskókon, a hegyen álló palánkváron, ahol emberi fejek száradnak karókon. Emlékkép: felrémlik előtte a hatalmas császárváros az Aranyzarv-öbölben, ahogy a lemenő nap aranykődében csillognak az oszlopos, hatalmas épületek kupolái, finoman öltözött embertömeg az utcákon, boltok, gyaloghintók tömegével. Majd újra megjelennek a partmenti sáros viskók.

ZENÓBIA (Gondolja)

Micsoda barbár föld.

Bizáncból, a világ fővárosából megérkezik Ajtony vezér leánya.

Bolgárfehérvárra, a magyar földre, ahol a Száva a Dunába ömlik.

Omodé a várfalnál, melyet karón száradó emberfejek díszítenek.

Mártonra néz, szertartásosan meghajol, és fellebbenti a fátylat az arca előtt. Arca ugyanolyan, mint a Kevei-erdőben összetört Vénusz szobor arca.

MÁRTON (*Megdöbbenve gondolja*)
A Vénusz-ördög!

ZENÓBIA (*Gondolja*)
Tetszem a szép barbárnak!

Este a tábortűznél a nádasban, kis sátor előtt székek. Zenóbia egy pohár itallal kínálja Mártont.

ZENÓBIA
Nem kell félned méregtől, uram, én már megízleltem. Édes görög mazsola bor. Mondd csak Márton úr; édesanyám városában, Marosváron van hippodrom?

MÁRTON (*Esetlenül*)
Nem tudom mi az.

ZENÓBIA
Nem tetszett neked még Konstantinápolyban járni?

MÁRTON
Nem.

Zenóbia gyerekesen, nevetgélve mesél, közben a mondandójával összhangban emlékképek jelennek meg Bizáncról.

ZENÓBIA (Csacsogva)

Akkor mesélek neked, uram, Konstantinápolyról, a világ fővárosáról! A hippodrom egy hatalmas aréna, ahol kocsiversenyeket tartanak, az Aia Sophia, a bölcsesség temploma, a világ leghatalmasabb keresztény katedrális. A bizánci császár a legnagyobb úr a világon, amikor bevonul, a trónterembe a trónja két oldalán arany oroszlánok bömbölnek, és színes füstöt okádnak, és akkor mindenkinek a márványpadlóra kell borulnia és nem szabad ráemelni a tekintetét a császárra. Az urak parókat hordanak és arany páncélt. Az akadémián most egy Diogenész nevű filozófus a legnépszerűbb tanítómester. Lámpával járja, fényes nappal a város utcáit, azt mondja olyan kevés a jó ember, hogy lámpással kell keresnie. Délután a nemesség az arany platánok alatt sétál a tengerparton. Este a színházakban mitológiai, görög és római darabokat játszanak, utána pompás lakomákat rendeznek az urak és a hölgyek a palotákban.

A hippodrom a világ leghatalmasabb lóverseny stadionja.

Az Aia Sophia a világ legnagyobb keresztény katedrális.

Az Akadémián Diogenész ad elő.

MÁRTON (Gondolja)

A szavai aranyliliomok, amik rám hullanak és amikor nevet, a fogsorának fehér gyöngyei a szívemre peregnék.

Amikor a bizánci császár leül a trónjára – meséli Zenóbia – két oldalt az arany oroszlánok bömbölni kezdenek. Mindenkinek úgy kell tennie, mintha nagyon megijedt volna, és nem szabad felnéznie

19. Omodé és Zenóbia, a magyar hitvilág

Márton elől lovagol a pusztában, két oldalt nádasok látszanak, Zenóbia Omodéval és egy szerecsen szolgálóval és két fegyveres, kopjás magyar lovassal lemaradva lovagolnak mögötte. Néha a távolban lófarkas besenyő kopjás lovasok látszanak, ahogy kísérik az utasokat.

ZENÓBIA

Omodé, a te urad gondoskodik a biztonságunkról, de olyan szótlan, miért nem társalog velem?

OMODÉ

Fogadása tiltja, Zenóbia.

ZENÓBIA

Kik laknak a nádasban, Omodé?

Ahogy Omodé beszél, „emlékképekként” megjelennek a nádi bábák (idős nád-asszonyok), a holdleányok (áttetsző kék lányok), a lidérc (lobogó tűzmanó) és az erdei csuda (manó).

OMODÉ *(Titokzatosan)*

A nádi bábák. Az öreg fűzfák ágain ülnek a holdleányok, éjjel és dalolnak. Nem jó velük találkozni, mert megbabonázzák a férfit és többet nem talál ki a nádasból. A nádasban jár a lidérc a lámpájával, amiben kis lángocska villog. Az erdőben lakik az erdei csuda, egy kis emberke, aki vigyáz a fákra, és ha a favágók nem dobnak neki egy-egy éket, amivel játszani tud, amíg elviszik a fát az erdőből, bizony eléri, hogy beleszalad a balta a favágók lábába.

ZENÓBIA *(A vízre néz; suttogva)*

A vízben is van valaki?

OMODÉ

A vízben van a holtember, és aki az arcába néz, harmadnapra meghal.

Ahogy szól, egy vízihulla, egy félig a víz alatt sodródó halott látszik.

Késő délután, megy le a nap. Az egyik katona és a szerecsen a sátrat állítja fel, Zenóbia leszalad a nádasban a vízpartra, a másik katona követi. Ahogy félrehajtja az ágot a vízparton, a vízfelület másik oldalán, egy kis dombon egy lovas pillant meg. Egy amazont. Seruzádé az. Szigorúan és kérdőleg néz Zenóbiára. Zenóbia megrémül és visszaszalad a sátorhoz, nyomában a kísérő katonával.

KATONA

Jaj, nekünk, a pusztai asszonyt láttuk!

ZENÓBIA (*Suttogva*)

Omodé, ki az a pusztai asszony? Mekkora ereje van?

OMODÉ

A pusztai asszonynak olyan ereje van, Zenóbia, mint ezer kopjás vitéznek.

ZENÓBIA (*Félénken*)

És mekkora ereje van Márton úrnak?

OMODÉ (*Elmosolyodva*)

Zenóbia, ha Márton úr akarja, akkor a pusztai asszony lehajol eléd és megoldja a szandáloed szíját is.

Zenóbia elpirul.

20. Az új német ispán

Márton, Omodé és Zenóbia pusztán lovagol, már látszanak Marosvár bástyái. Egy páncélos német lovag (Dietrich) lovagol velük szembe a csatlósával. Keresztbe fordítja a lovát Márton és Zenóbia előtt.

DIETRICH

Kit kísérsz, kölyök? Lebbentesd fel a hölgy fátylát, hadd lássam az arcát.

MÁRTON

Miért állod el az utamat?

CSATLÓS

Jobban teszed, ha engedelmeskedsz az én uramnak, Dietrich lovagnak! Fogadalmat tett, hogy minden szép nőt megvédelmez. Látnia kell a hölgy arcát.

MÁRTON

Engedjetek utunkra.

CSATLÓS (*Röhögve*)

Tudod, mit tesz az én Dietrich uram, ha nem mutatod meg a hölgy arcát? Meztelenre vetkőzteti! Ha-ha.

A csatlós hirtelen átnyúl, és letépi Zenóbia fátylát. Márton kiragadja a buzogányt Omodé kezéből sarkantyút ad a lovának, az nyerítve ágaskodik, Márton a buzogánnyal fejbe veri a csatlóst; beszakadó koponya, szétfreccsenő vér, a csatlós lova kitör, húzza maga után a szétvert fejű embert, akinek a lába a kengyelbe akadt, sötét vérfnyomot hagyva a homokon. Ugyanolyan a képsor, mint a temetési emlékképeknél Wolfgang lovag esetében. Dietrich kardot ránt, de Omodé pányvát dob rá. lerántják a lováról, a két katona ráugrik, megkötözik. Omodé megnézi a szétvert fejű csatlóst.

OMODÉ (*Leköpi a holttestet*)

No, ennek ugyan jól feladta az utolsó kenetet kanonok uram.

Tovább indulnak, Dietrich a lovára van kötözve, mint egy zsák.

ZENÓBIA (*Remegő hangon*)

Márton uram, nem bírom magam tartani a nyeregben.

Márton maga elé emeli a lányt a nyeregbe, úgy lovagolnak tovább.

ZENÓBIA (*Gondolja*)

Ez a két erős kar megvédett engem, ez a férfi vért ontott értem!

21. Gellért püspök útra kel

Gellért püspök egyszerű, szegényes cellájában fogadja Mártont, aki előtte térdel. Megsimogatja Márton fekete haját, és látja, hogy egy ősz tincs van benne. Gellért előtt van a Vénusz szobor egy márvány darabja (a mosolyt formáló száj) és Seruzádé hosszú, fekete hajtincse.

GELLÉRT

Az ispánné leánya, Zenóbia is megkerült. De vajon nem vészett-e el az én kedves fiam? Ne feledd, édes fiam, szőlőt szeretnék szedni a besenyő csipketövis bokorról. Az Úr ezernegyvenötödik évét írjuk, és halott István királyunk vetését, a kereszténységet veszedelem fenyegeti. Hajnalban indulok Péter királyhoz.

Kezet csókol Mártonnak.

22. Márton-Alpár istentagadása

Márton a székesegyházban a nagy feszület alatt áll, vezeklő korbáccsal a kezében. Az emberek körben állnak, Márton/Alpár tekintete két arcra esik: Zenóbiára és Dietrichre.

TASZILÓ

Márton kanonok megkezdi vezeklését és önsanyargatását, amiért megölte az új marosvári ispán, Dietrich úr csatlósát.

ZENÓBIA (*Gondolja*)

Márton: pap? Soha nem lehetek az övé.

DIETRICH (*Gondolja*)

Egy pap szégyenített meg?

MÁRTON
Nem akarom.

TASZILÓ
Mit mondtál, fiam? Én idősebb vagyok, és mégis alázattal tartom vállam az ostor alá.

MÁRTON
Illik hozzád az ostor, mert sehonnani idegen vagy, de én Thonuzóba fia vagyok!

TASZILÓ
Vigyétek. Majd ítélünk a bűnös fölött.

23. Temetés a Körös mellett (4. töredék)

Márton a földalatti tömlőben van. Egy fénycsík süt le a távoli ablakból, a Bibliát olvassa.

MÁRTON (*Halkan*)
Jób könyve. Jónak tetszik-e neked, Istenem, hogy megnyomorítasz? Hogy a te kezéd munkáját megutálod?

Emlékkép.

ISTVÁN KIRÁLY (*Hangja*)
Temessétek el őket! Itt a vízparton. Lóháton, mert vezér volt.

Kisgyerek ül a német páncélos katona előtt a nyeregben. Felhangzik a szívdobogást idéző zene. Megjelenik a szürke ég, körben a vasas lovasok és a besenyő nép. A nagy gödörben a ló hátára kötözve Thonuzóba és a felesége. A katonák lapátolják rájuk a földet. A kisgyerek Alpár tágrameredt szemmel nézi. Már csak a feje van ki a két élő embernek, s a katonák egyre lapátolják rájuk a földet.

24. A tárgyalás, Alpár kiadatása

A marosvári székesegyház tárgyalóterme. A papok előtt áll Márton kanonok.

TASZILÓ
Szánod és bánod bűnödöt?

MÁRTON

Mit sem szánok, és mit sem bánok.

TASZILÓ

Vigyázz, lázadó, bíravid előtt állsz.

MÁRTON

Ki ítélhet itt fölöttem?

TASZILÓ (*Kevélyen*)

Mi, akiknek a kezébe az Úr a hatalmat adta.

Kintről megszólal a mély hangú besenyő kürt harci riadója, a papok közül néhányan az ablakhoz szaladnak.

MÁRTON

Az Úr a hatalmat nem a ti kezetekbe, hanem az én kezembe adta.

BECS (*Becsörtet kivont karddal*)

Tasziló uram, a besenyő pogányság körülvette várat. Valami Alpár vezér kiadatását kéri.
Van itt olyan?

TASZILÓ (*Gúnyosan*)

Ember! Tedd le a kardodat és öltösz szoknyát. Avagy azt gondolod, hogy szárnyas lovakon ülnek a besenyők és átrepülnek a falak felett?

BECS (*Önérzetesen*)

Atyám! Én bármikor kész vagyok meghalni az új istenért, de sok száz keresztény, nők és gyermekek menekültek a várba, és nekem csak ötven emberem maradt, ők is megszállták a kaput, onnan kurjongatnak a pogánynak. Azt hiszem, jobban fáj a foguk a székesegyház kincseire, mint a besenyő nyílvasára! Hol az a herceg, akit keresnek rajtunk?

Tasziló Mártonra/Alpárra mutat. Becs várnagy odalép hozzá.

BECS

Te vagy Thonuzóba fia? Herceg, szabad vagy, és ha van valamid a várban, azt is viheted magaddal.

ALPÁR

Nincs itt senkim és semmim.

TASZILÓ

Márton! Az az ajtó, amin kilépsz, a pokolba vezet.

ALPÁR

Inkább vagyok a pokolban Árpáddal és a magyar vezérekkel, meg az apámmal, az anyámmal, mint a mennyországban – veletek.

Marosvár alatt vonul a besenyő lovas sereg, alattuk dübörög a föld. Alpár egy hollófeke Etele paripán az élükre lovagol. Marosvár falán a fekete csuhás papok szomorúan nézik – mint szárnyaszegett madarak – az elvonuló lovassereget.

A besenyők körbe veszik Marosvárt és kiszabadítják Alpárt. .

25. Zenóbia a Bakonyban

Égő erdő, ordítózás. Apácák és német katonák menekülnek egy erdőben, harci zaj hallatszik. Az apácák szekerein ládák, német lovagok és katonák menekülnek. Nyilak röpködnek, egyre közelebbi a csatazaj, üvöltés, halálhörgés. Zenóbia apácaruhában, a többi apáca között. A német páncélos katonák és csatlósok feltörik a ládákat és elkezdik kapkodni, zsákjaikba tömködni az egyházi kincseket, arany kegytárgyakat (amiket a 9. jelenetben, az aranyművesnél lehetett látni), majd menekülnek, elvágtnak, otthagya az apácákat. Dietrich is köztük van. Meglátja Zenóbiát és felkapja maga elé a lova nyergébe.

DIETRICH
Érted kár lenne, szép Zenóbia!

Elvágtat a lánnyal a többiek után.

26. A csata a keresztények és a pogányok között

Alpár a besenyők élén várakozik. Alattuk a völgyben páncélos németek és könnyűlovasság magyarok csatáznak. A magyarok megfutnak, a német sorok üldözik őket. A magyarok a ló hátáról visszanyilaznak. A német sorok megbomlanak, a magyarok visszafordulnak, rájuk támadnak. De új páncélos lovas sereg érkezik rendben. Megfutnak a könnyűlovasságok. Egy másik dombon Vata vezér áll embereivel.

VATA
Szólj a besenyőknek.

Kürthang. Alpár kirántja a kardját.

ALPÁR
Besenyő, huj!

A besenyő lovassereg üvöltve lezúdul a hegyen és oldalba kapja a páncélos lovasságot. A véres, naturalisztikus képekkel tarkított csata forgatagában Alpár Dietrichhel találja magát szemközt. Egymás mellett vágatnak, Dietrich lesújt Alpárra, amit az nem tud felfogni, de ahogy esik le a lóról, hosszú egyenes törével átdöfi a német páncélinges mellét.

27. Vata és Alpár, a zsákmány

Csata után mindenféle véres, meztelen holttestek fekszenek. Köztük bőrruhás katonák járkálnak, a halottakat fosztogatják, a sebesülteket kegyetlenül agyonverik a háttérben. Az emberfejeket halmokba gyűjtik. A magyar vezérek a német szekereknél és a zsákmánynál vannak, mindenki véres, Alpár leginkább.

VATA

Íme, urak, a Thonuzóba fia. Neki köszönhetjük a győzelmet. Alpár, válasszál magadnak elsőként bármit, bárkit a zsákmányból. Én indulok Péter király üldözésére.

A foglyok között apácák ülnek egy sorban. Ekese odajön Alpár mellé, és rámutat az egyik apácára.

ALPÁR

Zsákmányrészemül őt választom.

Vata elmosolyodik, int. Az apácaruhás Zenóbiát Ekese Alpár elé vezet. Zenóbia ránéz Alpár vérrel borított, szinte felismerhetetlen arcára, és elájul, Ekese elkapja, nehogy elessen.

28. Csónakkal a Dunán: Alpár ne hagyj el

A kezdő kép újra. Csónak úszik a vízen. Hulló falevelek között, alkonyatkor. Zenóbia a csónak orrában, virágkoszorúk között, nyakában a medál látszik. Alpár és Zenóbia partra száll, ahol sátor várja őket. Leszáll az est, tűz ég, a sátorból lant hangja szól, bús, bizánci dallammal, görögül énekel Zenóbia. Visszafogott szexjelenet. Elsötétül a kép.

Kivilágosodik a kép. Reggel az erdőben, a sátor elé Vata vezér érkezik lovon. A sátorból kijön Alpár és Zenóbia.

VATA

Alpár gyere, menjünk Levente herceg táborába a Csepel-szigetre. Pajzsra emeljük, ő lesz az új magyar fejedelem.

Alpár Zenóbiára néz.

VATA

Őt nem hozhatod. Levente igazi régi vezér, asszonyt nem enged belépni a harci táborába.

ZENÓBIA

Alpár, ne hagyj el.

Alpár Ekesét inti magához:

ALPÁR

Elviszed tíz lovassal Zenóbia leányasszonyt a besenyő berénybe. A fejeddel felelsz érte!

Alpár és Vata lóra szállnak és ellovagolnak.

ZENÓBIA

Alpár, ne hagyj el!

29. Alpár Levente táborában

Vata és Alpár bozótos helyen egy erdőben lovagolnak. Hasonló a kép a Kevei-erdőhöz, a 17. jelenetben, amikor Alpár Omodéval a bálványhoz ment.

VATA

Egy napig üldöztem a velencei Péter királyt. Megszorítottuk egy udvarházban. Derekasán védekezett, de erőt vettünk rajta. Kitolattam a két szemét, mielőtt meghalt. Ahogy visszafelé jöttünk, a seregemet hátra támadta Endre herceg serege. Akikért harcoltunk. Vazul fia, Endre. Keresztény zászlók alatt, orosz baltásokkal. Azt sem tudtuk, merre fussunk. Most már csak Csepelre mehetünk, Levente herceghez. Ő igazi Árpád utód.

Miközben beszél, emlékképek villannak fel, ahogy egy királyi koronás páncélos vitéz küzd a túlerővel, majd egy pillanatra, ahogy megvakítják a lekötözött embert. Végül, ahogy orosz baltások támadják a besenyőket.

Az erdőből távoli üvöltés, sírás hangzik – ugyanaz a sírás és farkasüvöltés-szerű hang, amit a Kevei-erdőben hallott Alpár a bálvány szétverése után a 17. jelenetben.

ALPÁR

Mi ez a hang, Vata uram? Mintha az egész erdő gyászolna valakit.

Kiérnek egy tisztásra, ahol hatalmas máglya ég, körben emberek, akik késsel megvagdossák az arcukat és üvöltenek. Alpár és Vata közelebb megy a máglyához, amelyen egy ember fekszik, fejedelmi díszben. A tűz még nem érte el a holttestet, körülötte lobog.

ALPÁR

Levente. Az utolsó pogány Árpád herceg. Most mi lesz, Vata uram?

VATA

Most már nem lesz semmi. Hazamegyek a birtokomra. Menj te is. Leventével együtt meghalt a magyarok öreg istene is. Levente volt az utolsó Árpád, aki áldozott neki a dombokon. Ezen túl senki sem áldoz már neki, nem is lesz a szabad urak istene, csak a bujdosó koldusoké. És meghalt az ősi magyarság is. Sohasem lesz többet szabad a magyar, mert sorsát nem a tulajdon akaratával fogja intézni, hanem oltárok előtt térdepelve és a népek tanácsában furfangoskodva fogja kikönyörögni. Hiába építettünk hegyeket a papok holttestéből! Az új hit legyőzhetetlen.

Leventével együtt meghalt a magyarok öreg istene is. Levente volt az utolsó Árpád, aki áldozott neki. És meghalt vele az ősi magyarság is. Sohasem lesz többet szabad a magyar, mert sorsát nem a tulajdon akaratával fogja intézni, hanem oltárok előtt térdepelve és a népek tanácsában, furfangoskodva fogja kikönyörögni.

30. Alpár a Kelen-hegynél

Alpár lovon poroszkál néhány emberével, a Duna budai oldalán, este. Szemben, a túlsó parton van Pest városa, egy palánk, benne egy gyertyákkal kivilágított, nagy templom és rengeteg ember körülötte a szürkületben.

HANGOK
Gellért! Gellért! Gellért!

ALPÁR (*Gondolja*)

Ő az, itt van. Istenem, csak ekkora szeretet ne lenne a világon. A mi harcunk már a kezdetekkor elveszett, mert mi emberek és templomok ellen harcoltunk. Testeket öltünk. De az ellenség nem a testekben, hanem a lelkekben lakozott. A fekete papok jó munkát végeztek.

Ha az új hitet nem is tudták megerősíteni az emberekben, a régit kiölték belőlük. Én sem, Vata sem, a zendülő urak egyike sem hisz már a táltosok régi hitében. Tudjuk, hogy el fogunk kárhozni, és pokolra fogunk jutni. Nem tagadjuk az új isten hatalmát. Az apáink, mint Thonuzóba, ők még szabad, pompás állatokként kalandoztak a pusztán, hittek az életben, amit önmagáért éltek, és nem kérdezték: mi lesz azután? A fiatalok szívében azonban már kikelt a halál magva, amelyet a fekete papok vetettek el: mi lesz azután? A fekete papok valami rettenetes mesterségre tanították meg a magyar nemzetet: megtanították gondolkodni. A boldog állatból ember lett, és aki ember, az szenved, mert gondolkodik.

Közben emlékképek villannak fel, ahogy Thonuzóba a pusztán vágat lobogó sörényű lován, majd fiatal fekete ruhás szerzetesek térdelnek a nagy feszület előtt.

Budán, a mai Gellérthegy és a Duna közötti úton Alpárral szembe jön néhány besenyő Hortuba szerdár vezetésével, véresen, tépetten.

ALPÁR
Mi történt?

HORTUBA

Néhány napja itt találkoztunk egy papi menettel, akiket megöltünk. Volt köztük egy; egy püspök, aki különösképp felingerelte az embereimet. Nyájasan mosolygott, mikor már több sebből vérzett, és megáldott minket a kereszt jelével. Az embereim felcipelték itt a Kelen-hegyre, és egy talicskába ültetve a mélybe taszították.

ALPÁR (*Mormolja*)
Amely félelemtől félttem, az jöve rám.

HORTUBA

Aztán Endre herceg katonái megtámadtak minket, védekezésre nem is gondoltunk, hiszen mi pont Endre és Levente hercegekért harcoltunk. Alig maradtunk páran. Én itt vártalak, hogy mindezt elmondhassam neked, uram.

31. Gellért püspök a ravatalon

Alpár átnéz a pesti oldalra, a templomra, ahol zúgnak a harangok. Hortuba is odanéz.

HORTUBA

Ott fekszik az a pap, az a Gellért püspök a ravatalon, mondják, csodák történnek; aki beteg, sebesült és csak megérinti a püspök holttestét, azonnal meggyógyul. Özönlik a nép. Előhívják a papokat, akiket elüldöztek és bűnbocsánatért esdekelnek azokért, akiket megöltek. És a papok – megbocsátanak.

ALPÁR (Gondolja)

Ő fekszik odabenn. Mindjárt felkel, mosolyogva átjön a vízen, és kézen fogja az ő szeretett ifjú kanonokját. Ó istenem, csak ilyen rettenetes szelídség és szeretet, ilyen rettenetes jószág lenne a világon. Ó Gellért úr, hát mégis megvérzett téged a besenyő tüske, hát mégsem szedtél édes szőlőt a besenyő csipkebokorról!

Amíg gondolja, Gellért püspök tépett, véres, fehér csuhában átjön a Duna tükrén, a vízen járva; kezében püspökbottal, fehér szemmel, fehér arccal – holtan – és szelíden megfogja Alpár kezét: mosolyogva felmutat püspökbottjával a Gellérthegyre.

32. Alpár hazafelé

Alpár és a maradék besenyő lovasok az őszi pusztaságon vonulnak. Alpár az egyik besenyő lova homlokán észrevesz egy ismerős bizánci medált (azt, amely Zenóbia nyakában látszott mindkét csónak jelenetben: az 1. és a 28. jelenetben).

ALPÁR

Honnan vetted ezt a medált?

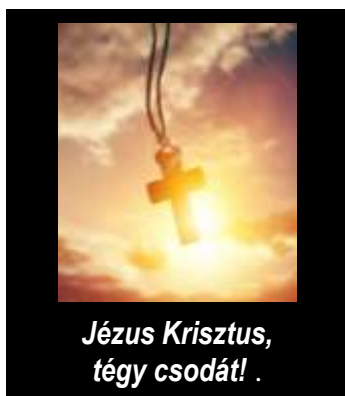
BESENYŐ

Egy barátommal cseréltem. Az oroszlámosi prédából.

A besenyő átnyújtja a medált Alpárnak. A vezér nézi az ékszer.

ALPÁR (*Döbbenet gondolja*)

Mintha tűzben égett volna a széle. Jézus Krisztus, hozzád fohászkodom, te tudsz csodát tenni, tégy csodát, tedd meg nem történté, ami megtörtént.

Az erdő felől Ekese szalad Alpár elé, és leborul a lóva lábához.

33. Zenóbia és a tűz

EKESE

Uram, Alpár vezér, én nem tehetek róla, Seruzádé az oka! Soha nem láttam még ilyen vadnak!

ALPÁR

Mi történt?

EKESE

Amikor már majdnem a berénybe értünk Zenóbia leányasszonnyal Becs várnagy lovasaival akadtunk össze. A leányasszony nagyon félt Seruzádétól, nem akart a berénybe menni, és kiáltozni kezdett segítségért. A marosváriak elnyomtak minket és bevitték Marosvárra a leányasszonyt.

Ahogy Ekese beszél, emlékképek jelennek meg, ahogy Becs báránybőrszubás kopjás lovasai kiszabadítják Zenóbiát.

EKESE

Tudtam, hogy a fejemmel felelek érte, ezért a vár körül ólálkodtam. A marosvári papok egy fegyvertelen zarándokokból és apácákból álló menetet szerveztek az oroszlámosi kolostorhoz, hogy a pogánylázadás végéért könyörögjenek. Elmentem a besenyő berénybe, és kértem Seruzádé asszonyt, hogy adjon lovasokat, hogy elhozhassam Zenóbia leányasszonyt.

Kép jelenik meg a besenyő berényben, ahogy Ekese Seruzádé lába elé borul.

SERUZÁDÉ (*Őrjöngve*)

Alpár asszonya?! Rozvita! Hát rút vagyok én?

ROZVITA

Haragodban is fenségesen szép vagy, úrnőm, mint a háborgó tenger! De ha mosolyogsz, olyan ellenállhatatlan vagy, mint az itáliai napsütés.

SERUZÁDÉ (*Mosolyogva*)

Lóra!

EKESE

Seruzádé asszony azonnal lóra kapott és rajtaütött a monostoron. A papok nyíllal védekeztek és Seruzádé asszony parancsot adott a monostor felgyújtására, hiába könyörögtem neki, hogy a te asszonyod is bent van. A zárándokok még akkor is énekeltek, amikor rájuk szakadt az égő tető.

Közben emlékképek jelennek meg a monostorba bevonuló fehér ruhás apácákról és fekete csuhás papokról, a monostort ostromló besenyőkről, az ablakokon kinyilazó papokról, és ahogy Seruzádé felgyújtja a monostort. Tűzvész, lángoló, berogyó tető – bentről éneklés hangja.

Alpár és Ekese az oroszlámosi kolostor üszkös falai között járnak, ahol a beomlott, fekete gerendák között a felismerhetetlenségig összeégett emberi tetemek vannak.

ALPÁR (*Tompán*)

Mind bent égtek?

EKESE (*Lehajtott fejjel*)

Mind.

Megjelenik az az emlékkép, a 17. jelenetből, ahogy Márton a buzogánnyal rásújt a Zenóbiát mintázó Vénusz szobor fejére és vérpatak indul a széttörő fehér márványból és hallatszik a Kevei-erdőben és a Csepeli erdőben hallhatott gyászos, távoli üvöltés, majd a kép egy erdőt emésztő tűzvészé alakul.

ALPÁR (*Gondolja*)

Darabokra tört az arany lilomszál.

34. Alpár és Seruzádé

Alpár szinte beront Seruzádé sátrába. A nőn csak egy báránybőr takaró-ruha van.

SERUZÁDÉ (*Mosolyogva*)
Hát hazajött az én uram?

ALPÁR
Miért égetted fel az oroszlámosi monostort?

SERUZÁDÉ
Hát nem Alpár vezér parancsolta, hogy öljük az újhitűeket?

ALPÁR (*Gondolja*)
Könnyű az Úrnak, még kard sem kell neki! A tulajdon kardjával vágja szíven a pogányt.

SERUZÁDÉ
Jól tudod, miért tettem.

Alpár Hortuba szerdár felé fordul és Seruzádéra mutat.

ALPÁR
Ezt a szukat kergesd ki a berényből!

Seruzádé tekintete elborul, lekap egy gerelyt a sátor faláról és Alpár felé dobja. Hortuba szerdár közbeveti magát, és őt találja torkon a gerely, vér spriccel széjjel, ahogy hörögve összeesik. Seruzádé egy másik gerellyel kirohan a sátorból, felszökik egy lóra, és kivágat a berényből. Senki sem követi.

SERUZÁDÉ
Én Keán király leánya vagyok!

**Nem te parancsoltad, hogy öljük az újhitűeket?
... Az Úr a tulajdon kardjával vágja szíven a pogányt!**

35. Alpár és Walter atya

Késő őszi deres puszta, az ég szürke, varjak keringenek és kárognak. Két pap érkezik a berénybe, Alpárhoz. Belépnek a sátorba, Alpár a sátorban ül, a papok is leülnek. Amikor Walter meglátja Alpár őszi haját, elsírja magát.

WALTER (*Sírva*)
Édes fiam, hát beleőszül a te hajad a bűnbe?

ALPÁR
Csak a fele a bűnbe, a fele még az erénybe.

WALTER
Mondd, boldog a te életednek folyása?

ALPÁR
Nem boldog, mint ahogy akkor sem volt az, amíg köztetek voltam.

WALTER
Istentelenségben élsz, édes fiam, az Úr meg fog érte verni.

ALPÁR
Hogyan ver az Úr?

WALTER
Elveszi azt, ami neked a legkedvesebb.

Megjelenik a fehér Vénusz szobor vérző emlékképe egy pillanatra.

ALPÁR
Akkor már nem verhet meg.

WALTER
Jaj, Márton, miért olyan kemény a te szíved?

ALPÁR
Ha kemény, az Úr tette azzá. Vele pörölj, ne velem.

Walter lehajtja a fejét.

TASZILÓ
Fiam, pusztító zivatar gyülekezik a besenyők felett.

ALPÁR
És hogyan szabadulhatnánk?

TASZILÓ
Térj vissza az anyaszentegyházba és bűnbocsánatot nyersz, népeddel együtt.

ALPÁR
Hogyan? Alpár leverte Isten tíz házának tornyát, és kioltotta száz papjának az életét, és most esedezzen bűnbocsánatért, amikor az ő házat kerülgeti vész? Bizony mondom néktek, az Úrnak nem kell az ilyen bűnbocsánat.

36. Az aranyló Bizánc

Alpár a sátorban ül, a sátor nyílásán látni, ahogy megy le az őszi nap a deres mező felett. Az aranyló fényben megjelenik előtte emlékképként a bizánci látkép, a város templomainak aranyló kupolái, azoknak a képsoroknak egy része, ahogy Zenóbia mesélt neki róla a 18. jelenetben.

Konstantinápoly, az aranyváros. Indulok, Zenóbia, arany liliomszál. .

ALPÁR (Halkan)

Konstantinápoly. Aranyváros. Indulok, Zenóbia, Konstantinápolyba.

37. Besenyők a Dunán

Tutajok úsznak a Dunán lefelé, megrakva fegyveresekkel és lovakkal. A két partot magas sziklafalak övezik. A Vaskapu környékén az egyik partmenti magas szikla peremén egy mozdulatlan lovas alak áll, egy nő, a hideg szélben egyetlen ruhája egy báránybőr, kezében gerely, hosszú haja zilált, lábán aranykarika. Seruzádé. A tutajon a besenyők között ül papruhában Omodé és olaszos ruhában Rozvita. Rozvita megrendülve figyeli a lovast.

Keán király leánya, Seruzádé .

ROZVITA (Suttogva)

Seruzádé.

A besenyő evezősök fel-felnéznek a sziklára, aztán kérdőn néznek a tutaj orrában ülő Alpárra, de az nem szól, csak néz előre. Alpár lábánál ül Ekese és a kobzán penget egy szomorú dallamot – azt a bizánci dallamot, ami a 28. jelenetben hallható (Zenóbia énekével).

Egy gazdátlan ló szalad a Duna parton nyihogva, szügye véres. Megismerni, hogy Seruzádé lova. A tutajokról a besenyő lovak visszanyihognak neki.

38. Érkezés Bolgárországba

A besenyő tutajok kikötnek parton, melyet csontvázak borítanak. Hátrébb besenyő lovassereg áll, fekete zászlókkal. A vezérük előre lovagol a partra és összeölelkezik a partra szálló Alpárral.

39. Az aranyló Bizánc és a tűz

A távolban az aranyló ködbe vesző Konstantinápoly hatalmas városfalai és tornyai, kupolái látszanak. Alpár a harcosai élén egy csatába vágat, ahol öldöklő, kegyetlen harc bontakozik ki, s amelyben lassan mindenkit és mindent elnyel a tűz.

VÉGE

Dr. Tózsá István
tozsai.istvan@uni-neumann.hu
20 919 5677